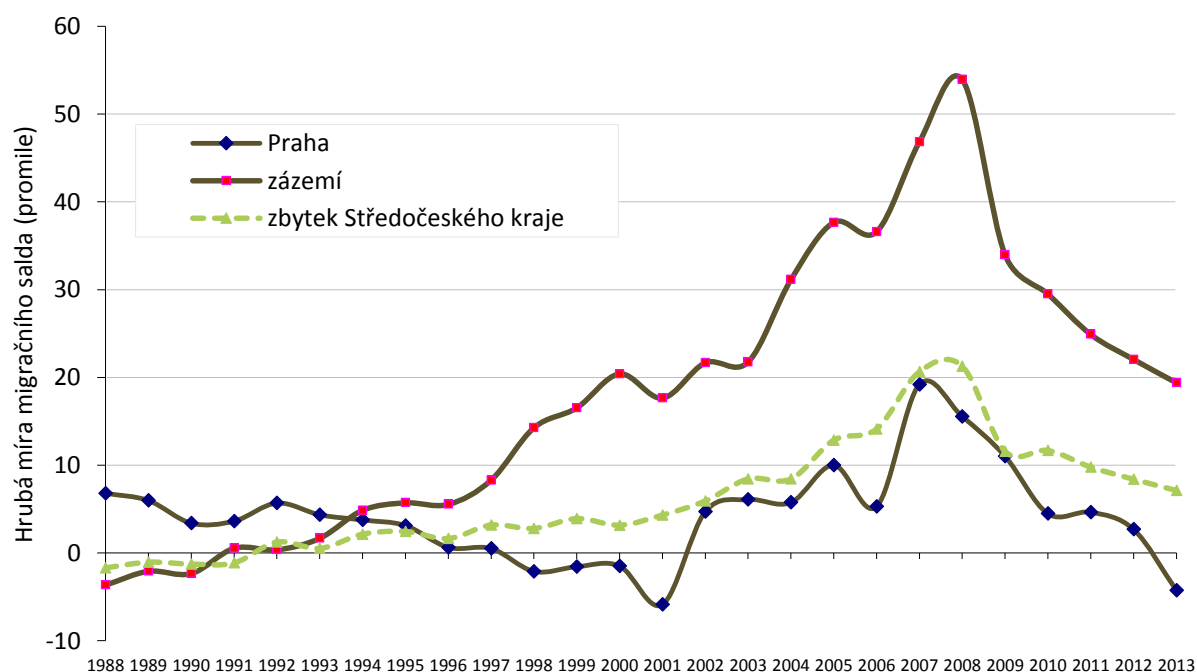

3.2 MIGRACE V PRAZE 2000–2013

Martin Ouředníček, Ivana Přidalová

Migrační bilance Prahy je výslednicí přistěhovaného a vystěhovaného obyvatelstva přes hranice hlavního města. Ve velkých městech obecně platí, že právě migrace je rozhodující komponentou celkového populačního přírůstku. Na migračním zisku hlavního města se zhruba z poloviny podílejí přistěhovalí ze zahraničí a z poloviny tzv. vnitřní migrace z obcí v rámci Česka. Praha ve svých administrativních hranicích však netvoří funkčně uzavřený celek, a proto je i stěhování vhodné sledovat v širším regionálním kontextu. Obrázek 3.2.1 nabízí dlouhodobý vývoj hrubé míry migračního salda v Praze, okresech Praha-východ a Praha-západ (zázemí) a zbytku Středočeského kraje v letech 1988–2013. Z vývoje migračního salda je zřejmý nástup a gradace procesu suburbanizace v nejbližším a postupně i širším zázemí města, ve sledovaném období 2000–2013 pak zejména dvě fáze ve vývoji migrační bilance (pro analýzu období 90. let viz např. Čermák 1999). Zatímco roky 2000–2007 jsou charakteristické dynamickými přírůstků obyvatelstva jak v Praze, tak v jejím zázemí, dopad ekonomické krize se projevil po roce 2008 ve zpomalení bytové výstavby a následně i vnitřní a zejména zahraniční migrace. Tyto trendy se nejvýrazněji odrazily právě na území hlavního města, jehož migrační bilance se od roku 2007 každoročně snižovala, až k migračnímu úbytku v posledním sledovaném roce (2013).

Obrázek 3.2.1: Vývoj hrubé míry migračního salda v Praze, okresech Praha-východ a Praha-západ (zázemí) a zbytku Středočeského kraje v letech 1988–2013.

Zdroj: ČSÚ, 2014

Tento dvojí vývoj v obdobích ekonomické konjunktury a krize je nutno mít na paměti i při interpretaci celkové migrační bilance a věkové struktury migrace v hlavním městě, což jsou hlavní témata předkládané specializované mapy. Obě charakteristiky je možné porovnat také na mapě migrace pro obce Česka (viz mapový list sekce A 3.2 Migrace v Česku 2000–2013). Hlavním účelem specializované mapy je nabídnout hodnocení vnitřní diferenciacie migračního chování na úrovni urbanistických obvodů a katastrálních území Prahy. Mapový list obsahuje dvě mapy, které hodnotí jednak migrační bilanci urbanistických obvodů s využitím absolutního a relativního migračního salda, jednak typologii podle věkové struktury. Mapy jsou založeny na datech z průběžné evidence migrace evidované Českým statistickým úřadem, tedy hlášeních o stěhování mezi urbanistickými obvody Prahy. Praha je zároveň jedinou obcí v Česku, kde jsou migrační data v této podrobnosti sledována. Data obsahují informace o místě přistěhování a vystěhování, dále pak charakteristiky stěhujících se osob jako je věk, státní občanství, rodinný stav (do roku 2004 se zjišťovalo také vzdělání a důvody stěhování). V první mapě je využita charakteristika průměrného ročního migračního salda (rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých do urbanistického obvodu) a v kartogramu také hrubá míra migračního salda (saldo vztažené na 1000 obyvatel středního stavu obyvatelstva). Druhá mapa kombinuje údaje o věkové struktuře migrantů za urbanistické obvody a katastrální území. Kartogram zobrazuje rozdíl průměrného věku osob přistěhovalých a vystěhovalých do urbanistického obvodu, což podává základní informaci o změně věkové struktury v jednotlivých obvodech vyjádřenou právě jedním ukazatelem. Celková proměna věkové struktury ve sledovaných letech je pak vyjádřena na úrovni katastrálních území pomocí sloupcových diagramů zobrazujících specifická migrační salda v pětiletých věkových skupinách.

Typ zástavby	Počet v roce 2011		Průměrný věk			Saldo migrace	
	urbanistických obvodů	obyvatel	přistěhovalých	vystěhovalých	Rozdíl	abs.	hrubá míra ‰
Historická zástavba jádra	23	49 190	32,8	41,8	-9,0	-5 775	-8,4
Činžovní domy	141	320 812	32,4	39,3	-6,9	18 715	4,2
Vilové čtvrti	52	97 105	31,7	42,6	-10,9	6 476	4,8
Sídliště	153	529 671	32,2	36,8	-4,6	1 854	0,3
Domky v kompaktní zástavbě	82	92 297	32,4	43,3	-10,9	26 207	20,3
Vnitřní suburbia	131	126 887	30,6	42,6	-12,1	45 375	25,5
Nerezidenční oblasti	334	2 348	33,1	46,2	-13,1	4 495	136,7
Celkem Praha	916	1 218 309	32,1	39,3	-7,3	97 347	5,7

Tabulka 3.2.1: Vývoj migračního salda v typech urbanistických obvodů Prahy

Zdroj: vlastní typologie (Ouředníček a kol., 2012, viz mapový list sekce B 9.2 Typologie rezidenčních areálů); ČSÚ, 2011

Poznámka: saldo migrace celkem za 14 let, roční průměrná hrubá míra migračního salda

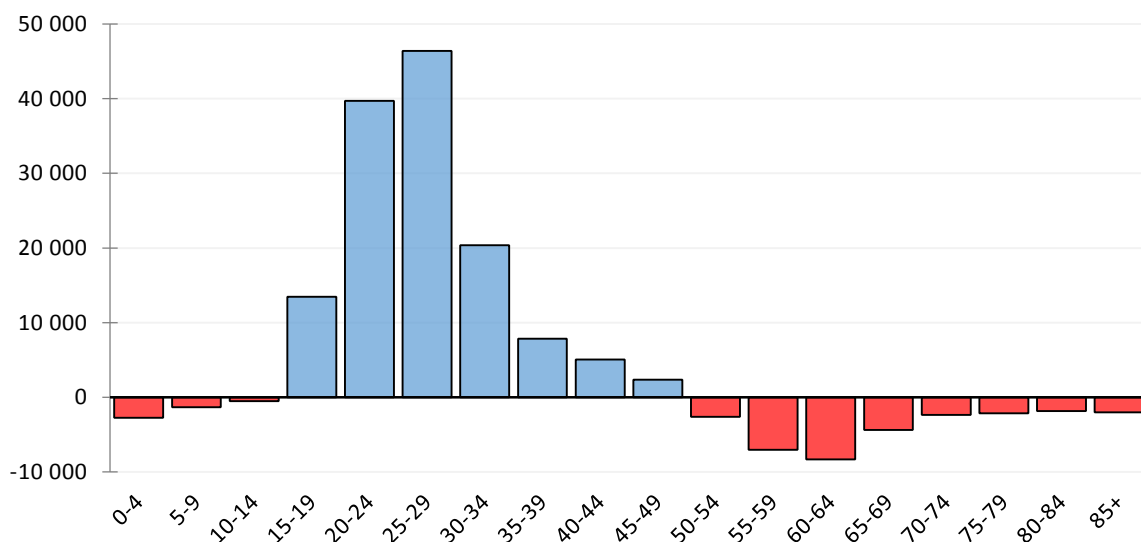
Rozmístění migračně ziskových a ztrátových oblastí ve městě je relativně značně diferencované. Celkově lze pozorovat významnou závislost migračních zisků na realizované bytové výstavbě. Charakteristickým znakem nové rezidenční výstavby je její lokalizace na volných plochách v různých částech města, bez ohledu na charakter původní zástavby. Tím dochází k nárůstu obyvatelstva stěhováním i ve vybraných částech vnitřního města a sídlišť s novou výstavbou. Dobře je tato diferenciacie uvnitř čtvrtí vnitřního města zřetelná např. v Karlíně nebo na Vinohradech, kde lze se znalostí lokálních podmínek dobře odečítat závislost migračních zisků na realizaci nových rezidenčních projektů. Generalizovaný pohled na vývoj migračního salda je možné získat s využitím typologie urbanistických obvodů (k metodice blíže viz mapový list sekce B 9.2 Typologie rezidenčních areálů), která využívá šesti typů zástavby (viz tabulka 3.2.1). Z tabulky je zřejmé, že o zhruba stotisícový migrační zisk Prahy jako celku se během let 2000–2013 podělily všechny typy urbanistických obvodů s výjimkou historického jádra města. Rozmístění migračního salda je však značně nerovnoměrné. Největší absolutní zisky zaznamenaly obě vnější části města – dělnické domky vnějšího města a vnitřní suburbia na okraji Prahy a také oblasti činžovních domů, které zahrnují velkou část nově vystavěných bytových domů. Z hlediska relativních migračních zisků je situace podobná, s tím rozdílem, že vyšší hrubé míry než činžovní domy dosahují vilové čtvrti. Relativně nejstabilnějšími částmi města se jeví sídlištní urbanistické obvody, které byly v uplynulých letech do značné míry stabilizovány privatizací bytového fondu. Velká část sídlišť zaznamenává menší a pozvolné migrační úbytky, pozitivní hodnota migračního salda je dána několika projekty nového bydlení v těchto částech města.

Na rozdíl od migrační bilance Prahy jako celku, je vnitřní diferenciacie stěhování závislá na odlišných typech migračního chování domácností a jednotlivců v Praze. Z dat sledovaných podle nové metodiky migrační evidence lze doložit, že intenzita migrace se v Praze od roku 2000 výrazně zvýšila. Pokud rozdělíme migraci v Praze na stěhující se z a do zahraničí, z a do ostatních obcí Česka a vnitropražská stěhování, došlo k nárůstům migračních pohybů u všech tří kategorií. Celkově ze zhruba 60 tisíc stěhování na počátku období v roce 2001 narostl v roce 2007 objem stěhování na 140 tis. a v současnosti se pohybuje okolo hodnoty 100 tisíc stěhování ročně (Přidalová 2013). Zjednodušeně lze tedy tvrdit, že za sledovaných čtrnáct let se v průměru přestěhoval každý občan hlavního města. Zhruba polovinu z tohoto počtu tvoří vnitropražská migrace, která je charakteristická poněkud odlišným migračním chováním, kde převažuje stěhování z rodinných důvodů, uvnitř stávajícího bytového fondu, v blízkém sousedství apod. U stěhování uvnitř Prahy převažují nad ekonomickými důvody motivy spojené s fází životního cyklu. To je částečně patrné z grafu specifických migračních sald (viz obrázek 3.2.2), která vykazují negativní hodnoty v kategorii dětí a dále osob starších padesáti let.

Druhá mapa zobrazuje pomocí metody kartogramu rozdíly v průměrném věku přistěhovalých a vystěhovalých osob v jednotlivých urbanistických obvodech Prahy. Rovněž při analýze těchto ukazatelů je vhodné využít typologie (viz tabulka 3.2.1).

Největší rozdíly v průměrném věku přistěhovalých a vystěhovalých vykazují oblasti, u kterých je výrazný rozdíl ve věkové struktuře obyvatel původní a nové zástavby – jedná se zejména o oblasti tvořené rodinnými domy různého charakteru, vnitřních suburbií, domků v kompaktní zástavbě nebo vilových čtvrtí. Z těchto typů zástavby se také vystěhovává nejstarší obyvatelstvo, zatímco nejmladší věkový průměr vystěhovalých mají obyvatelé sídlišť. Celkově se uvnitř Prahy stěhuje starší obyvatelstvo než přes hranice Prahy a v Česku obecně. Z hlediska prostorové distribuce na úrovni urbanistických obvodů je opět zřetelná koincidence s areály nové rezidenční výstavby v případech nižšího průměrného věku přistěhovalých.

Specifická salda migrace vyjádřená v kartodiagramech za katastrální území nabízejí vynikající analytický nástroj hodnocení zisků/ztrát z hlediska věkové struktury migrantů. Jednotlivé pražské čtvrti vykazují značnou diferenciaci specifických migračních sald, která je ale do značné míry ovlivněna také jejich odlišnou věkovou strukturou. Všechna katastrální území výrazně získávají ve věkových skupinách nejmladších dospělých (15-29 let); výjimkou jsou pouze sídlištní katastry Chodov, Kamýk a Bohnice a také Josefov, které se řadí také k územím s nejvyššími celkovými migračními ztrátami. Vnitřní město jako celek ztrácí především dětskou populaci, ale také obyvatele staršího věku, zatímco získává v kategoriích dospělých do 50 let. Okrajová suburbia ve sledovaných letech získávala ve všech věkových kategoriích – nejvyšší přírůstky zde zaznamenaly například Kunratice, Uhřetěves, Běchovice nebo Újezd nad Lesy.

Obrázek 3.2.2: Specifická migrační salda pětiletých věkových skupin v Praze.

Zdroj: ČSÚ, 2014

Literatura:

ČERMÁK, Z. (1999): Migrační aspekty dlouhodobého vývoje Prahy se zvláštním zřetelem k transformačnímu období devadesátých let. *Geografie*, 104, č. 2, s. 122–132.

OUŘEDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., ŠPAČKOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2012): Prostorová typologie a zonace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds.): *Sociální proměny pražských čtvrtí*. Academia, Praha, s. 268–297.

PŘIDALOVÁ, I. (2013): Rezidenční mobilita obyvatel Prahy se zaměřením na etnické menšiny. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha.

Zdroje dat:

ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2014): Databáze individuálních migračních dat za urbanistické obvody Prahy v letech 2000–2013. Český statistický úřad, Praha.